

सहस्रशृंगोऽनेकशाखामयशृंगवान् ॥ वेदात्मा वेदस्वरूपः शतशीर्षोऽनेकविधिमयशिरोयुक्तः ॥ महर्षभः श्रेष्ठतमः ॥ शिशुमारप्रजापतिरूपइत्यर्थइतिकतकः ॥ त्रयाणां लो-
कानां सर्वप्रजानामित्यर्थः ॥ स्वयंप्रभुः अनन्यप्रेर्यः ॥ १८ ॥ सिद्धानामाह्वानां साध्यानामारुक्षूणामाश्रयः प्राप्यः पूर्वजश्वासि ॥ अहमस्मिप्रथमजाऋतस्येत्यादिश्रु-
तेः ॥ १९ ॥ तवप्रभावाद्यपिनजानंति कोभवानितिचेदंतयानजानंति ॥ सार्वान्त्येनस्तौति दृश्यसइति ॥ सर्वभूतेषुगोष्वित्यादिउत्तमचेतनेष्वपीत्यर्थः ॥ दृश्यसेऽतर्यामित-
याश्रूयसे ॥ २० ॥ अत्यंतमचेतनेष्वपित्वमंतर्यामीत्याह ॥ दिक्ष्विति ॥ २१ ॥ त्वमेवसहस्रचरणत्वादिविशिष्टानंतरूपोभूत्वा पृथिव्यादीनद्वर्तिभूतानिचधारयसि ॥ तथाते

सहस्रशृंगोवेदात्माशतशीर्षोमहर्षभः ॥ त्वंत्रयाणांहिलोकानामादिकर्तास्वयंप्रभुः ॥ १८ ॥ सिद्धानामपिसाध्यानामाश्रयश्चासिपूर्व-
जः ॥ त्वंयज्ञस्त्वंवषट्कारस्त्वमोकारःपरात्परः ॥ १९ ॥ प्रभवंनिधनंचापिनोविदुःकोभवानिति ॥ दृश्यसेसर्वभूतेषुगोषुचब्राह्मणेषुच
॥ २० ॥ दिक्षुसर्वासुगगनेपर्वतेषुनदीषुच ॥ सहस्रचरणःश्रीमान्शतशीर्षःसहस्रदृक् ॥ २१ ॥ त्वंधारयसिभूतानिपृथिवींसर्वपर्वता-
न् ॥ अंतपृथिव्याःसलिलेदृश्यसेत्वंमहोरगः ॥ २२ ॥ त्रीन्लोकान्धारयन्नामदेवगंधर्वदानवान् ॥ अहंतेहृदयंरामजिह्वादेवीसरस्वती
॥ २३ ॥ देवारोमाणिगात्रेषुब्रह्मणानिर्मिताःप्रभो ॥ निमेषस्तेस्मृतारात्रिरुन्मेषोदिवसस्तथा ॥ २४ ॥ संस्कारास्त्वभवन्वेदानैतदस्ति
त्वयाविना ॥ जगत्सर्वेशरीरंतेस्थैर्यतेवसुधातलं ॥ २५ ॥

अहरंते पृथिव्याउपरिवर्तिनिसलिले त्वंमहोरगशयनोदृश्यसे ॥ एवंच पृथिव्याअध-
उपरिच प्रतिष्ठितस्त्वशक्तिस्त्वमित्युक्तं ॥ २२ ॥ हेराम त्रीन्लोकान्धारयन् त्वंविराट्नारायणोसीत्यर्थः ॥ एतेनयतश्चाहमुत्पन्नइतिप्रशंस्योत्तरंदत्तं ॥ एवंदेहत्वमुपदिश्य दे-
हित्वमुपदिशति ॥ अहंतेहृदयमिति ॥ हेराम ते रामोपग्रहस्यतव हृदयं सर्वाधारभूतमांतरं त्वदात्मतत्त्वमहमेवज्ञानस्वरूपः ॥ महाकाशइवघटाकाशस्य तवजिह्वा मन्निर्मिता
वाग्देवीसरस्वती ॥ २३ ॥ देवाइंद्रियदेवादिग्वातार्कादयस्तवगात्रेषु श्रोत्रादिषु ब्रह्मणामया निर्मिताः ॥ रोमाणिच निर्मितान्योषधिवनस्पत्यादिनेतिशेषः ॥ निमेषोन्मेषौच
रात्रिदिवसत्वेनप्रसिद्धौ ॥ २४ ॥ संस्काराः संस्क्रियंतेबोध्यंतएभिर्लोकाइतिसंस्काराः प्रवृत्तिनिवृत्तिबोधकाः नैतदस्तीति त्वयाविनायदस्ति तत्किमपिनेत्यर्थः ॥ कार्यकारण-
रूपंसर्वजगत्तेशरीरं स्थैर्यमशेषप्रजानित्यधारणासामर्थ्यं वसुधातलं भूतत्त्वमेव ॥ २५ ॥